

POSTANOWIENIE

Dnia 30 kwietnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Cesarz

Protokolant Edyta Demiańczuk - Komoń

przy udziale prokuratora mjr Marcina Maksjana

w sprawie **K. W.**,

podejrzanego o czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 30 kwietnia 2020 r.,

zażalenia wniesionego przez obrońcę podejrzanego

na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w W.

z dnia 9 kwietnia 2020 r., sygn. Kp (Ar).(...)

przedłużające czas trwania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania do dnia 13 czerwca 2020 r., godz. 15.59,

na podstawie art. 437 § 2 k.p.k., art. 249 § 1 k.p.k., art. 253 § 1 i 2 k.p.k., art. 266 § 2 k.p.k., art. 275 § 1 i 2 k.p.k.

postanowił:

zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że:

1. uchylić środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania zastosowanego wobec podejrzanego K. W. s. S., ur. 18 października 1999 r. w B. postanowieniem Wojskowego Sądu Garnizonowego w W. z dnia 19 grudnia 2019 r., sygn. III Kp (...);

2. zastosować wobec podejrzanego środki zapobiegawcze w postaci:

a) poręczenia majątkowego w kwocie 3000 (trzy tysiące) zł z obowiązkiem wpłaty tej kwoty na konto Wojskowego Sądu

Okręgowego w W. w terminie 14 dni od dnia zwolnienia podejrzanego z aresztu,

b) oddania podejrzanego pod dozór przełożonego wojskowego z obowiązkiem zgłaszania się do przełożonego raz w tygodniu w terminie wskazanym przez sprawującego dozór oraz z zakazem kontaktowania się z pokrzywdzonym i świadkami w sprawie.

UZASADNIENIE

K. W. przedstawiony został zarzut, że w dniu 16 grudnia 2019 r. ok. godz. 12.30 w izbie żołnierskiej nr [...], w budynku 2 na terenie B. w W. , usiłował dokonać zabójstwa szer. S. W. w ten sposób, że trzymanym w ręce młotkiem uderzył pokrzywdzonego w głowę i prawą dłoń, którą pokrzywdzony zasłonił się przed ciosem, a następnie próbował zadać młotkiem kolejne uderzenie w głowę pokrzywdzonego, przy czym celu swego nie osiągnął z uwagi na zachowanie innych żołnierzy, wskutek czego spowodował u pokrzywdzonego obrażenia ciała w postaci stłuczenia głowy z raną tłuczoną w okolicy czołowej prawej oraz stłuczenia ręki prawej w okolicy kłębu kciuka z rana tłuczoną, które to obrażenia spowodowały rozstrój zdrowia trwający nie dłużej niż 7 dni, które to działanie zakwalifikowane zostało z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k..

Wojskowy Sąd Garnizonowy w W. postanowieniem z dnia 19 grudnia 2019 r., sygn. Kp (...) zastosował wobec podejrzanego, zatrzymanego w dniu 16 grudnia 2019 r., środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres trzech miesięcy, tj. do dnia 14 marca 2020 r. Następnie w dniu 28 lutego 2020 r. prokurator wystąpił z wnioskiem o przedłużenie czasu stosowania tego środka zapobiegawczego do dnia 14 czerwca 2020 r., tj. na okres kolejnych trzech miesięcy. Wojskowy Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 12 marca 2020 r., sygn. Kp (Ar).(...), powyższy wniosek uwzględnił jedynie częściowo, przedłużając czas trwania tymczasowego aresztowania o miesiąc, tj. do dnia 13 kwietnia 2020 r. W dniu 30 marca 2020 r. prokurator wystąpił z kolejnym wnioskiem o przedłużenie czasu trwania tymczasowego aresztowania wobec podejrzanego na okres dalszych dwóch miesięcy, tj. do dnia 13 czerwca 2020 r., wskazując, iż nadal zachodzą przyczyny, dla których zastosowano przedmiotowy środek zapobiegawczy, a

mianowicie obawa, że podejrzany może bezprawnie utrudniać prowadzone przeciwko niemu postępowanie lub ukrywać się przed organami ścigania z uwagi na grożącą mu surową karę (art. 258 § 2 k.p.k.). W sprawie zgromadzono już większość materiału dowodowego, a obecnie zachodzi potrzeba uzyskania uzupełniającej opinii sądowo – psychiatrycznej, dla sporządzenia której nie można wykluczyć, że będzie potrzebne osobiste stawiennictwo podejrzanego. Nie można jednak obecnie oszacować czasu, w którym ta opinia zostanie sporządzona z uwagi na sytuację epidemiologiczną i zawieszenie przez dział sądowo – psychiatryczny Szpitala [...] w W. działalności opiniodawczej „do odwołania”. Tylko dalsza izolacja podejrzanego w ramach stosowanego środka może – zdaniem wnioskującego – zagwarantować stawiennictwo na „ewentualne badanie”, jak również wyeliminować kontakty z „innymi osobami”, czy próby ustalenia linii obrony. W konkluzji prokurator stwierdził, że w zawnioskowanym czasie stosowania tymczasowego aresztowania zostaną przeprowadzone pozostałe czynności dowodowe oraz czynności z udziałem podejrzanego i śledztwo zostanie zamknięte.

Postanowieniem z dnia 9 kwietnia 2020 r., sygn. Kp (Ar).(…) Wojskowy Sąd Okręgowy w W. wniosek powyższy uwzględnił i przedłużył stosowanie wobec podejrzanego tymczasowego aresztowania o kolejne dwa miesiące, tj. do dnia 13 czerwca 2020 r. Wskazał, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, analizowany przy okazji wydawania poprzednich rozstrzygnięć w przedmiocie stosowania tymczasowego aresztowania, wskazuje na prawdopodobieństwo, o którym mowa w art. 249 § 1 k.p.k., a zatem, że przesłanka ogólna stosowania tymczasowego aresztowania wobec podejrzanego pozostaje nadal aktualna, podobnie jak domniemanie obawy utrudniania postępowania, związane z zagrożeniem surową karą (art. 258 § 2 k.p.k.), tym bardziej zasadne jeśli wziąć pod uwagę treść opinii psychologicznej. Z tych względów tylko tymczasowe aresztowanie może zagwarantować prawidłowy tok postępowania, w czasie stosowania którego zostaną wykonane niezbędne czynności procesowe, tj. wydanie „ostatecznej opinii sądowo – psychiatrycznej” i uzyskanie wywiadu środowiskowego o podejrzanym.

Na powyższe orzeczenie zażalenie złożyła obrońca podejrzanego, zarzucając obrazę następujących przepisów postępowania, mającą wpływ na treść postanowienia:

- art. 249 § 1 k.p.k. poprzez błędne przyjęcie, że na obecnym etapie postępowania dalsze stosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania jest konieczne dla zabezpieczenia prawidłowego jego toku,
- art. 258 § 2 k.p.k. poprzez błędne przyjęcie, że zagrożenie surową karą może powodować zachowania podejrzanego polegające na utrudnianiu postępowania karnego w postaci ukrywania się przed organami wymiaru sprawiedliwości,
- art. 257 § 1 k.p.k. polegającą na zastosowaniu wobec podejrzanego tymczasowego aresztowania w sytuacji, gdy wystarczające jest zastosowanie innych środków zapobiegawczych nie mających charakteru izolacyjnego,
- art. 258 § 4 k.p.k. poprzez nierozważenie rodzaju i charakteru obaw przyjętych za podstawę stosowania tymczasowego aresztowania oraz nasilenia ich zagrożenia dla prawidłowego przebiegu postępowania w jego obecnym stadium.

Skarżąca wniosła o „uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości, ewentualnie jego zmianę poprzez zastosowanie wobec podejrzanego środków zapobiegawczych o charakterze wolnościowym w postaci poręczenia majątkowego oraz dozoru przełożonego wojskowego”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Rozpoznanie zażalenia skutkowało uwzględnieniem sformułowanego w nim wniosku alternatywnego i zmianą zaskarżonego postanowienia sprecyzowaną w części dyspozytywnej.

Słusznie dostrzega się w zażaleniu, że stosowanie tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2 k.p.k. nie może stanowić antycypacji kary, dopuszczalne jest bowiem tylko i wyłącznie w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, w tym wypadku - przygotowawczego. Surowość grożącej podejrzanemu kary, sama w sobie, nie stanowi wystarczającej przesłanki stosowania tymczasowego aresztowania na podstawie tego przepisu, a jedynie pozwala na przyjęcie domniemania, że w tym wypadku tymczasowe aresztowanie jest niezbędne do zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, co powinno zostać jednak wykazane w uzasadnieniu postanowienia (zob. postanowienie SN z

12.03.2009 r., WZ 15/09, OSNKW 2009, z. 7, poz. 52 z glosami aprobowującymi). Trzeba również zwrócić uwagę, że w miarę stosowania tymczasowego aresztowania znaczenie tej przesłanki z różnych powodów (zgromadzenie materiału dowodowego, upływ czasu stosowania środka zapobiegawczego podlegający zaliczeniu na podstawie art. 63 § 1 k.k.) słabnie. Dlatego każde przedłużanie stosowania tymczasowego aresztowania jest decyzją procesową autonomiczną wobec tych, które zostały podjęte w poprzednich orzeczeniach w przedmiocie stosowania tego środka zapobiegawczego. Konieczna jest tu zatem każdorazowa wnikliwa weryfikacja przesłanek zarówno z art. 249, jak i z art. 258 k.p.k. Jednocześnie należy mieć na względzie, że jeżeli celem środków zapobiegawczych jest zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania przed różnego rodzaju jego zagrożeniami, to dla ich zastosowania istotny jest stopień tego zagrożenia, który decyduje o tym, czy w ogóle stosować środek zapobiegawczy, a jeżeli tak, to jakiego rodzaju. Do takiej oceny obliguje treść art. 258 § 4 k.p.k., z której wynika obowiązek uwzględniania rodzaju i charakteru obaw dla zagrożenia prawidłowego toku postępowania oraz ich nasilenia.

Podzielając zapatrywania w zakresie dowodowej podstawy stosowania środków zapobiegawczych dostrzec jednak należy, że takiej, zindywidualizowanej oceny, Sąd, przedłużający stosowanie tymczasowego aresztowania wobec podejrzanego, nie dokonał.

Zwraca uwagę fakt, że w niniejszej sprawie większość materiału dowodowego, w tym najbardziej zagrożonego ewentualnymi bezprawnymi próbami zniekształcania ze strony podejrzanego (zeznania świadków), została już zgromadzona. Obecnie do przeprowadzenia pozostał dowód z uzupełniającej opinii sądowo – psychiatrycznej oraz wywiad środowiskowy, zarządzenie przeprowadzenia którego zostało wydane 22 stycznia 2020 r. z określeniem kuratorowi terminu jego przeprowadzenia do dnia 10 lutego 2020 r. (k. 245, t. II). Brak jest w aktach informacji o powodach niewykonania powyższego zarządzenia. Wydanie natomiast opinii sądowo – psychiatrycznej – jak wynika z ustaleń prokuratora – ze względu na aktualny stan epidemii, nie jest możliwe i brak jest informacji, kiedy stanie się możliwym. Twierdzenia zatem zarówno prokuratora jak i Sądu, że w czasie trwania tymczasowego aresztowania, tj. do dnia 13 czerwca

2020 r., zostaną przeprowadzone w sprawie wszystkie czynności dowodowe, śledztwo zostanie zamknięte i skierowany do Sądu akt oskarżenia, są dowolne. Niepodobna w tej sytuacji uznać za Sądem I instancji, że konieczność przeprowadzenia czy tylko dołączenia przeprowadzonego już wywiadu środowiskowego, a nadto stan oczekiwania na rozwój sytuacji epidemiologicznej i uzależnionej od niej możliwości uzyskania dowodu z opinii, jest takim etapem postępowania, który może być zabezpieczony tylko i wyłącznie przez izolację podejrzanego w ramach przedłużonego obecnie najsurowszego środka zapobiegawczego.

O czym była mowa wyżej, domniemanie utrudniania postępowania musi odnosić się do konkretnych realiów sprawy, a nie mieć formę apriorycznego założenia. W sprawie nie miały miejsca żadne działania ze strony podejrzanego, które wskazywałyby, że mógłby on takie zachowania, zwłaszcza w obecnym stanie dowodowym sprawy, podejmować. Z treści jego wyjaśnień (w tym głównie nieprzyznania się zarzucanego czynu), stanowiących działanie w ramach przysługującego mu prawa do obrony, nie należy wywodzić negatywnych konsekwencji w kwestii stosowania środków zapobiegawczych. Wszak podejrzany przyznał się do celowego uderzenia pokrzywdzonego młotkiem w głowę i do próby ponowienia ataku (k. 93v – 94). Również wskazywana przez prokuratora hipotetyczna potrzeba stawienictwa podejrzanego na badanie jest obecnie niewystarczającym argumentem do uznania, że tylko stosując tymczasowe aresztowanie, będzie można jego obecność na ewentualnym badaniu zagwarantować. Nie tylko bowiem prokurator nie dysponuje wiedzą, kiedy taka potrzeba zajdzie, ale czy w ogóle zaistnieje (przecież biegli nie wypowiedzieli się co do tego, że domagają się ponownego badania podejrzanego).

Nie negując potrzeby zabezpieczenia końcowej fazy postępowania przygotowawczego w celu jego sprawnego ukończenia, mając jednak na uwadze treść art. 257 § 1 k.p.k., Sąd Najwyższy podzielił twierdzenie zażalenia, że dla realizacji tego celu, na obecnym etapie, wystarczającym będzie zastosowanie środków zapobiegawczych łagodniejszego rodzaju w postaci dozoru przełożonego wojskowego oraz poręczenia majątkowego, wysokość którego określona została zgodnie z treścią art. 266 § 2 k.p.k. przy uwzględnieniu sytuacji majątkowej

podejrzanego, otrzymującego uposażenie w kwocie 3650 brutto (k. 19v - 20) i zobowiązanego do łożenia na dziecko (k. 236v). Możliwość zastosowania nieizolacyjnych środków zapobiegawczych dostrzegł już zresztą Sąd I instancji (s. 4 postanowienia), który jednak uznał je za przedwczesne, uzależniając ich użycie od zrealizowania ostatnich czynności dowodowych; jak wspomniano, nie dających się określić w czasie.

Kierując się powyższymi względami Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej postanowienia.